

## Werken met vragenlijsten in wijkteams - FAQ

### Waarom zou ik als wijkteammedewerker werken met vragenlijsten?

Als je werkt met vragenlijsten krijg je informatie over soort en ernst van problemen maar ook van sterke kanten van ouders en jeugdigen. Door het gebruik van vragenlijsten komt vaak informatie naar boven die anders niet of moeilijk achterhaald wordt. Werken met vragenlijsten kan de werkrelatie tussen jou en ouders/jeugdigen versterken en de motivatie voor de hulp doen toenemen. Ouders en jeugdigen voelen zich gehoord en serieus genomen. Ook voelen zij zich meer verantwoordelijk voor het slagen of falen van de hulp die jij aan ze biedt. Uit de praktijk van de jeugdhulp en uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat vragenlijsten een efficiënt middel zijn om systematisch informatie te verzamelen bij ouders en jeugdigen.

Bij start van de hulp kunnen vragenlijsten gebruikt worden om de hulpvraag duidelijk te krijgen en de hulp goed af te stemmen. Bij ernstige problematiek kan je in overleg met ouders en jeugdigen besluiten om door te verwijzen naar de juiste specialistische hulp. Wanneer je vragenlijsten ook afneemt tijdens of bij einde van je hulp kan je samen met ouders en jeugdigen veranderingen in kaart brengen. Deze veranderingen kun je gebruiken om samen met ouders en jeugdigen je hulp te evalueren en eventueel bij te sturen. Daarnaast kunnen resultaten van vragenlijsten gebruikt worden om aan financiers te laten zien welke resultaten worden bereikt met de geboden zorg.

### Welke vragenlijsten kan ik gebruiken in mijn hulp aan ouders en jeugdigen?

In deze toolbox voor wijkteams die werken met jeugd vind je een aantal veel gebruikte vragenlijsten die wetenschappelijk goed zijn onderzocht. Als je iets wilt weten over de soort en de ernst van gedragsproblemen dan is de SDQ een veelgebruikte vragenlijst die bestaat uit 25 vragen. De SDQ kan door ouders, leerkrachten en jeugdigen vanaf 11 jaar worden ingevuld. Ook de OBVL is ook een veelgebruikte vragenlijst. Deze meet de mate van opvoedingsbelasting die ouders ervaren. De OBVL bestaat uit 34 vragen. Er is ook een korte versie van 10 vragen, de OBVL-k. Er zijn ook vragenlijsten over opvoedgedrag (VSOG), meegemaakte gebeurtenissen (VMG), gezinsfunctioneren (VGFO) en een vragenlijst die ouders en jeugdigen vraagt hoe tevreden zij zijn met de manier waarop jij als hulpverlener met hen omgaat (de Bejegeningstoets).

### Hoe leg ik ouders en jeugdigen uit waarom ik werk met vragenlijsten?

Als je werkt met vragenlijsten is het belangrijk dat je ouders en jeugdigen uitlegt wat het nut hiervan is voor hen en wat van hen wordt verwacht. Hieronder een voorbeeld hoe je dit kunt aanpakken.

“In ons wijkteam werken wij met vragenlijsten. Ik wil u vragen om deze vragenlijsten in te vullen. De vragenlijsten gaan over het gedrag van uw kind en hoe u de opvoeding ervaart. Op deze manier krijgen we samen zicht op wat goed gaat binnen uw gezin en waar u zich zorgen over maakt. Het kost ongeveer 15 minuten om deze vragenlijsten in te vullen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het gaat om hoe u het op dit moment ervaart. Nadat u de vragenlijsten heeft ingevuld, kijken we samen naar de resultaten en maken we afspraken wat we de komende tijd gaan doen.”

## Hoe bespreek ik de resultaten van vragenlijsten met ouders en jongeren?

Het uitgangspunt bij werken met vragenlijsten is dat je de resultaten altijd terugbespreekt met ouders en/of jongeren. Bij elke vragenlijst staat een instructie hoe je de resultaten berekenen kan. Nadat je dat hebt gedaan kan je je gaan voorbereiden op het terugbespreken van de resultaten van de vragenlijst met ouders en/of jongeren. Eerst bekijk je wat jou opvalt. Waar worden de meeste problemen ervaren (hoge scores)? Wat zijn de krachten (lage scores)? Als je eenmaal in gesprek gaat met ouders en/of jongeren dan kan je daarvoor het volgende bespreekstraject in vier stappen voor gebruiken:

1. Herkennen: Zijn de resultaten herkenbaar voor ouders en jongeren?
2. Begrijpen: Kunnen we de resultaten verklaren? Daarbij wordt doorgevraagd naar specifieke situaties en uitzonderingen daarop. Ook kan erkenning worden gegeven voor de zwaarte van de problematiek.
3. Waarderen: Wat betekenen deze resultaten voor ouders en/of jongeren? Waar zouden ze graag met jou samen aan werken? Hier kom je uit bij hulpvragen.
4. Handelen: Welke doelen kunnen gesteld worden en welke acties zijn er nodig om tot verbetering te komen?

## Wat doe je bij ouders die de taal niet of nauwelijks spreken?

Alle hulpverlening aan deze ouders is tijdrovend en dat is hierbij niet anders. Je kunt een tolk gebruiken of een vertaalde vragenlijst. Van de SDQ en OBVL zijn diverse taalvarianten aanwezig, zoals Arabisch, Engels, Spaans en Turks. Het invullen van een vragenlijst in de eigen taal kan snel veel informatie geven. Een andere mogelijkheid is om het netwerk van ouders in te schakelen.

## Wat doe je als ouders of jongeren geen problemen rapporteren terwijl die er volgens de omgeving (bijvoorbeeld school, huisarts) wel zijn?

Als de uitkomst van de vragenlijst is dat er volgens ouders en jongeren geen problemen zijn, dan geeft dit belangrijke informatie: Zijn de ouders of jongere niet overtuigd van het probleem, is er geen motivatie om het zelf aan te pakken? Zijn er wellicht problemen die niet in de vragenlijst naar voren komen? Een profiel zonder problemen is een uitstekende gelegenheid om het gebrek aan motivatie als gespreksonderwerp op tafel te krijgen. Bijvoorbeeld: 'De leerkracht maakt zich zorgen, u niet. Hoe is dat voor u?'. En 'Hoe zou u de zorgen van de verwijzer weg kunnen nemen, denkt u?' 'Als ik aan uw kind zou vragen of hij/zij iets zou willen veranderen, wat denkt u dat hij/zij zou zeggen?'

## Wat doe je als cliënten de vragenlijsten niet willen invullen?

Vaak is het de schroom van de hulpverlener die ervoor zorgt dat ouders de vragenlijsten niet in willen vullen. De ervaring is dat cliënten (bijna) altijd bereidwillig zijn om de vragenlijsten in te vullen wanneer hulpverleners aangeven dat de vragenlijsten juist bedoeld zijn om ervaringen van cliënt in beeld te brengen en dat de resultaten met cliënten worden besproken. Wel kan het bij sommige cliënten nodig zijn om eerst te werken aan een vertrouwensband, voordat hen gevraagd wordt de vragenlijst in te vullen.

## Vragenlijsten zijn vaak gericht op problemen, hoe past dat binnen de oplossingsgerichte werkwijze van ons wijkteam?

Hoewel veel vragenlijsten vooral probleem-georiënteerd zijn, is het heel goed mogelijk om deze op een oplossingsgerichte manier in te zetten in behandeling van cliënten. De domeinen of vragen waarop ouders en jeugdigen weinig problemen scoren zijn de gebieden waar het goed gaat, waar de krachten liggen. In het gesprek met cliënten moeten deze juist ook benoemd worden, en kan nagegaan worden hoe deze ingezet kunnen worden bij de aanpak van de problemen. Maar het moet ook over de problemen gaan waarvoor ouders en jeugdigen bij jou komen. Het formuleren van een hulpvraag is dan ook minder makkelijk wanneer enkel competenties en krachten in kaart worden gebracht. De kracht van werken met vragenlijsten zit in het gesprek hierover met de cliënt. Daardoor voelen cliënten zich betrokken, serieus genomen en zijn ze meer gemotiveerd om de samenwerking aan te gaan. Dat past binnen het oplossingsgericht werken.

## Wat betekenen de scores die mijn ouders of jeugdige hebben ingevuld?

Na het invullen van een vragenlijst worden de antwoorden door de hulpverlener gescoord door middels van een scoringshulp. Schaalscores worden berekend door de scores op de vragen behorende bij een schaal bij elkaar op te tellen. De berekende schaalscores kunnen met behulp van normtabellen omgezet worden in normscores (T-scores of P-scores). Deze scores zijn genormeerde schaalscores, die als representatief gelden voor de bevolking. Zo kan je de score van een ouder of jeugdige vergelijken met wat ouders en jeugdigen gemiddeld scoren op bijvoorbeeld opvoedingsbelasting of probleemgedrag. Zo krijg je informatie over bijvoorbeeld de ernst van de problemen of de mate opvoedingsbelasting. Bij elke vragenlijst in de toolbox vind je een instructie hoe je de vragenlijst kan scoren en wat die scores betekenen. Naast handmatig uitrekenen zijn er ook app's of programma's die automatisch scores berekenen. Een voorbeeld daarvan is BergOp. Voor meer informatie over BergOp zie [www.bergop.info](http://www.bergop.info).



Voor meer informatie zie [www.praktikon.nl](http://www.praktikon.nl)

© Praktikon B.V.